

DE REFERENTIENIVEAUS

en Staal

en de referentieniveaus

Wat zijn referentieniveaus?

Om de prestaties van leerlingen op het gebied van taal en rekenen te verhogen zijn door het ministerie van OCW referentieniveaus vastgesteld. Deze geven aan wat kinderen in verschillende fasen van hun schoolloopbaan moeten kennen en kunnen. Daarnaast zorgen de referentieniveaus voor een betere aansluiting van het basisonderwijs op het vervolgonderwijs. Het geheel aan referentieniveaus wordt het referentiekader genoemd.

De eerdere kerndoelen hebben slechts een aanbodverplichting. De nieuwe referentieniveaus hebben een opbrengstverplichting: de kinderen moeten de beschreven kennis en vaardigheden dus echt beheersen. De referentieniveaus helpen ook om de beheersing van taal en rekenen beter toetsbaar te maken, zodat het prestatieniveau per kind goed zichtbaar is. Dit levert een goede basis voor opbrengstgericht werken in het onderwijs.

Door de invoering van referentieniveaus is ook meer eenduidigheid in het hele onderwijs ontstaan en één gemeenschappelijke taal.

Over 1F en 1S/2F

In het basisonderwijs gelden twee referentieniveaus: 1F (fundamenteel niveau) en 1S (streefniveau). Voor taal is het streefniveau 1S precies hetzelfde als niveau 2F, wat het fundamenteel eindniveau voor de beroepsgerichte leerwegen van het vmbo is. Omdat in het taalonderwijs de aanduiding 2F wordt gebruikt in plaats van 1S, hanteert ook Malmberg voor taal in het basisonderwijs de referentieniveaus 1F en 2F. Het ministerie heeft voor taal bepaald dat 75% van de kinderen niveau 1F moet behalen aan het eind van het basisonderwijs. Kinderen op 1F-niveau stromen uit naar de kader- en beroepsgerichte leerwegen in het vmbo.

Voor niveau 2F geldt de eis dat 'een deel' van de 75% 1F-kinderen het niveau 2F moet behalen. Hoe groot dat deel is, is niet door het ministerie beschreven. Kinderen op dit niveau stromen uit naar vwo, havo en vmbo gemengde en theoretische leerweg.

Meer informatie over referentieniveaus staat op www.taalenrekenen.nl.

De referentieniveaus

in Staal

Volledig geïntegreerd

In het Referentiekader Taal en Rekenen zijn voor taal de volgende domeinen beschreven:

- Mondelinge taalvaardigheid
 - gespreksvaardigheid
 - luistervaardigheid
 - spreekvaardigheid
- Schrijven
 - produceren van creatieve en zakelijke teksten
- Begrippenlijst en taalverzorging (door *Staal* taal verkennen en spelling/werkwoorden/grammatica genoemd)
 - begrippen en concepten die nodig zijn om over taalvaardigheid van gedachten te wisselen
 - zaken die in dienst staan van een verzorgde schriftelijke taalproductie

De doelen uit deze taaldomeinen zijn volledig in *Staal* geïntegreerd.

Differentiatiemogelijkheden

Elk kind leert op zijn eigen niveau. *Staal* biedt daarom de taaldoelen aan op referentieniveau 1F en 2F/1S. Het doel van *Staal* is om alle kinderen naar het voortgezet onderwijs te laten uitstromen op 2F-niveau. Om dat te bereiken zijn voor de verschillende taalonderdelen verschillende differentiatiemogelijkheden.

Mondelinge taalvaardigheid

Mondelinge taalvaardigheid is een essentieel deel van de methode. In elk thema wordt hier in les 3 en 7 specifiek aandacht aan besteed, en veelal komt het ook in de expressieweek (les 9-12) weer terug. Er is sprake van een natuurlijke differentiatie want elk kind spreekt en luistert op zijn eigen niveau. In gesprekken met medeleerlingen wordt het kind op een natuurlijke wijze uitgedaagd om naar de zone van de naaste ontwikkeling te gaan. Alleen de leerkracht kan door goed observeren bepalen wat het niveau van het kind is. De standaardnormering van dit onderdeel is daarom in alle lessen op niveau 1F/2F.

Schrijven

Ook schrijven is een essentieel deel van de methode. In elk thema wordt hier in les 4 en 8 specifiek aandacht aan besteed, en ook dit onderdeel komt in de expressieweek (les 9-12) weer terug.

Voor schrijven geldt ook dat elk kind op zijn eigen niveau kan schrijven, en eenvoudig naar de zone van de naaste ontwikkeling kan overstappen. Soms oefent het kind in les 4 en 8 op 1F-niveau en wordt in de expressieweek (les 9-12) uitgedaagd om op niveau 2F te schrijven. Dan kan echter blijken dat het kind al op 3F of 4F functioneert. Het verschilt immers per kind wat het meeneemt uit de schrijflessen en eigen ervaring naar de toepassing in het eindproduct in de expressieweek.

Taal verkennen

Bij taal verkennen is het vooral van belang om kinderen enthousiast te maken voor taal, en dat lukt vooral door de kinderen uit te dagen op allerlei manieren en op allerlei niveaus met taal bezig te zijn. Dat is geen lineair proces en daarom kunnen alle niveaus door elkaar lopen. Bovendien worden er ook vele onderwerpen aangeboden die niet in het referentiekader terug te vinden zijn. Het beoogde niveau van elk thema is in het overzicht vanaf pag. 5 terug te vinden.

Spelling - werkwoorden - grammatica

De *Staal*-lijn Spelling hanteert een strakke lineaire opbouw van het consequent aanbieden en constant herhalen van de spellingsaanpak van José Schraven. Zowel in de instructie, als in het werkboek of in de oefensoftware kan met deze methode worden gedifferentieerd. Door het IGDI-instructiemodel toe te passen kan al tijdens de instructie gedifferentieerd worden. Kinderen kunnen in de instructie zelf woorden aandragen die ze uitdagend vinden. Door goed te observeren en de uitslagen van de toetsen weet u snel welke kinderen nog extra hulp nodig hebben en wie zelfstandig aan het werk kan. Het werkboek en de oefensoftware laat elk kind op zijn eigen niveau werken.

Extra lesdoelen

Uitdagende lesstof buiten de referentieniveaus

Staal biedt meer dan wat er beschreven staat in de referentieniveaus. *Staal* wil met lesdoelen die niet expliciet in de taaldoelen zijn geformuleerd kinderen op een hoog taalniveau brengen.

In het schema hiernaast vindt u een overzicht van alle doelen die niet in het referentiekader zijn omschreven maar wel onderdeel zijn van *Staal*.

Taal verkennen

GROEP 4

Alfabetiseren

De kinderen leren woorden in alfabetische volgorde te zetten.

Letters en woorden

De kinderen leren dat je met letters verschillende woorden kan maken.

Universele taal: pictogrammen

De kinderen leren wat pictogrammen zijn en ontdekken dat tekst vervangen kan worden door een plaatje.

De kinderen leren dat (verkeers)borden snel een boodschap communiceren.

Beeldspraak (overdrijven)

De kinderen leren welke woorden ze kunnen gebruiken om te overdrijven.

Taalgrapjes

De kinderen leren wat taalgrapjes te maken door letters te verwisselen, woorden op te draaien en niet bestaande woorden te bedenken.

Tegenstellingen

De kinderen leren tegenstellingen te maken en te gebruiken.

Gevoelswaarde van woorden

De kinderen leren dat de betekenis van een zin kan veranderen als er 'lekker' voor een woord wordt gezet.

GROEP 5

Ontstaan van nieuwe woorden

De kinderen leren hoe nieuwe woorden ontstaan door nieuwe uitvindingen of ontdekkingen.

Gevoelswoorden

De kinderen leren dat ze met woorden en kleuren een beeld kunnen oproepen.

Clou van moppen en cartoons

De kinderen leren de clou van een mop te vinden door te zoeken naar iets gek of onverwachts.

Eind-, midden- en beginrijm

De kinderen leren verschillende soorten rijm herkennen.

Gesloten vragen

De kinderen leren gesloten vragen te herkennen en te maken.

Informatieborden

De kinderen leren wat een goed informatiebord is.

Dierentaal

De kinderen leren hoe dieren communiceren met geluiden, geuren, kleuren en lichaamstaal.

Trappen van vergelijking

De kinderen leren de trappen van vergelijking te gebruiken.

Geheimschrift

De kinderen leren dat taal bestaat uit tekens die op een bepaalde manier zijn gerangschikt, en dat die tekens en rangschikking ook aangepast kan worden.

GROEP 6

Bedenken van nieuwe woorden

De kinderen leren nieuwe woorden te maken door er andere woorden voor te zetten.

Ordering van woorden

De kinderen leren woorden te ordenen.

Gevoelswaarde van woorden

De kinderen leren welke woorden ze kunnen gebruiken om hun gevoel te beschrijven.

Non-verbale communicatie

De kinderen leren dat er manieren zijn om met je lichaam te communiceren.

Ordenen van verzamelingen

De kinderen leren verzamelingen te categoriseren en te benoemen.

Stijlfiguren voor spanningsopbouw in verhaal

De kinderen leren hoe ze op verschillende manieren de lezer nieuwsgierig kunnen maken naar de rest van een verhaal.

Rijm en rijmschema

De kinderen leren een rijmschema te herkennen en toe te passen.

Couplet en refrein

De kinderen leren hoe een lied in elkaar zit.

GROEP 7

Afkortingen

De kinderen leren afkortingen te herkennen en schrijven.

Herkomst van familienamen

De kinderen leren dat ze de herkomst van veel Nederlandse achternamen kunnen verklaren.

Kenmerken van stripverhalen

De kinderen leren wat de kenmerken van stripverhalen zijn.

Communiceren met licht

De kinderen leren waarom en wanneer er met licht gecommuniceerd wordt.

Invloed van Nederlands op andere talen

De kinderen leren dat Nederlandse woorden ook in het buitenland worden gebruikt.

Humor: woordspeling, overdrijving, ironie

De kinderen leren dat strips en cartoons verschillende vormen van humor gebruiken.

Trappen van vergelijking

De kinderen leren de trappen van vergelijking herkennen en toepassen.

Functie van beeld

De kinderen leren hoe beeld een tekst kan ondersteunen en versterken.

Vaste en vrije dichtvormen

De kinderen leren verschillende dichtvormen te onderscheiden.

De kinderen leren wat een ode is.

Schema's

De kinderen leren hoe schema's kunnen helpen bij het ordenen van informatie

GROEP 8

Lichaamstaal

De kinderen leren wat lichaamstaal is en dat je met je houding, gezichtsuitdrukking en gebaren kunt communiceren.

Invloed van televisie op taal

De kinderen leren dat de taal die in televisieprogramma's wordt gebruikt invloed heeft op onze taal.

Kenmerken van sciencefiction-teksten

De kinderen leren kenmerken van sciencefictionteksten.

Spreuken

De kinderen leren wat spreuken zijn en maken kennis met Chinese spreuken.

Beeldspraak (vergelijkingen, iets behandelen alsof het leeft)

De kinderen leren beeldspraak herkennen en gebruiken.

Directe rede

De kinderen leren directe rede herkennen en toepassen.

Doelvragen

De kinderen leren hoe je kunt doelvragen bij een interview.

Dichterlijke vrijheid in raps

De kinderen leren dichterlijke vrijheid herkennen en toepassen.

Vasthouden van aandacht van het publiek

De kinderen leren hoe je de aandacht van het publiek kunt vasthouden met een vooruitblik, herhaling of een cliffhanger.

	BLOK 1	BLOK 2	BLOK 3	BLOK 4	BLOK 5	BLOK 6	BLOK 7	BLOK 8
WEEK 1	12 hakwoord (1) ✗ ordenen van de letters	12 plankwoord (4)	12 eeuw-leuw-woord (7)	12 klankgroepenwoord (10)	12 klankgroepenwoord met >V, s> (10) ei-plaat uitbreiden	één woord met twee categorieën au-plaat uitbreiden	één woord met drie categorieën	één woord met meer categorieën
WEEK 2	12 zingwoord (2) 12 ei-plaat	12 eer-oor-eur-woord (5)	12 langermaakwoord (8)	12 verkleinwoord (11)	12 achtervoegsel (12)	één woord met klankgroep en andere categorie 12 klankgroepenwoord van de a-lijst(10)	12 woord met -eren, -enen, -elen	
WEEK 3	12 luchtwoord (3) 12 au-plaat	12 aai-ooi-oei-woord (6) 12 voorvoegsel (9)	12 voorvoegsel (9)	12 woord van het uw-rijtje 12 luchtwoord van het versje (3)	12 langermaakwoord van het end-b-rijtje (8)	12 klankgroepenwoord met lange klank aan het eind (10)	12 klankgroepenwoord met twee klankgroepen (10) 12 ei-plaat uitbreiden 12 au-plaat uitbreiden	

GRAMMATIC

	BLOK 1	BLOK 2	BLOK 3	BLOK 4	BLOK 5	BLOK 6	BLOK 7	BLOK 8
WOORDSOORTEN			12 samenstelling	12 werkwoord		12 lidwoord 12 zelfstandig naamwoord	12 enkelvoud van zelfstandig naamwoord 12 meervoud van zelfstandig naamwoord	
ZINSDLEN								
LEESTEKENS					12 hoofdletter begin zin 22 hoofdletter bij namen			12 vraagteken

In de leerlijn staat het eerste moment van aanbieden. Alle aangeboden onderdelen worden elke dag herhaald. | 1) De nummers tussen haakjes geven het nummer op de categoriekaart aan. | ✗ Deze doelen zijn niet opgenomen in het referentiekader, maar wel in Staal.

MONDELINGE TAAVAARDIGHEID

	THEMA START	THEMA ONDERWEG	THEMA KLEIN	THEMA NODIG	THEMA LEKKER	THEMA SLAPEN	THEMA GIK	THEMA KLEDING
WEEK 1	1722 afspraken maken	1722 geluiden herkennen, benoemen en interpreteren	1722 beschrijving geven	1722 functie van een voorwerp beschrijven	1722 situatie beschrijven	1722 oorzaak beschrijven	1722 schilderij beschrijven	1722 mening geven
WEEK 2	1722 gedachten uitwisselen	1722 gedachten uitwisselen	1722 gedachten uitwisselen	1722 gedachten uitwisselen	1722 gedachten uitwisselen	1722 gedachten uitwisselen	1722 gedachten uitwisselen	1722 gedachten uitwisselen
WEEK 3	1722 spelregels presenteren	1722 een routebeschrijving voorlezen	1722 een beschrijving voorlezen					1722 t-shirttekst presenteren
presentatietechniek met aandacht voor:	publiek aankijken, rustig praten en vragen beantwoorden	tempo, duidelijk praten, timing	tempo, duidelijk praten, publiek aankijken					recht op staan, attribut laten zien, rustig en vestaantbaar praten, publiek aankijken

SCHRIJVEN

	THEMA START	THEMA ONDERWEG	THEMA KLEIN	THEMA NODIG	THEMA LEKKER	THEMA SLAPEN	THEMA GIK	THEMA KLEDING
WEEK 1	12 informatieve tekst schrijven	12 adres schrijven	1722 berichtje (mailje) schrijven met een mening	12 vraag en antwoord formuleren	1722 tekst in logische volgorde schrijven	12 bijzondere slaapplek beschrijven	12 rijmpje schrijven	1722 reclameus over een product schrijven
WEEK 2	12 spelopdracht schrijven	12 reisbeschrijving maken	12 dier of ding beschrijven	12 oproep schrijven	12 inpaklijstje maken	12 smoes schrijven	12 beschrijving maken	1722 reclameus over iemand anders schrijven
WEEK 3	12 spelregels maken	12 routebeschrijving maken	12 iets kleins beschrijven	12 voorwerp beschrijven	1722 recept in een aantal stappen beschrijven	12 vriendenboekje invullen	12 onzingedicht schrijven	1722 t-shirttekst schrijven
publicatietechniek met aandacht voor:		topische vragen	topische vragen	topische vragen, vormgeving van tekst	koppen en indeling	aanvullende tekeningen bij tekst	opmaak	bondig schrijven

TAAI VERKENNEN

	THEMA START	THEMA ONDERWEG	THEMA KLEIN	THEMA NODIG	THEMA LEKKER	THEMA SLAPEN	THEMA GIK	THEMA KLEDING
WEEK 1	✗ universele taal: pictogrammen	12 samenstellingen bij straatnamen	12 verkleinwoorden	12 samenstellingen	✗ tegenstellingen	12 samenstellingen	12 synoniemen	✗ alfabetiseren
WEEK 2	✗ letters en woorden	✗ betekenis van pictogrammen	12 voorvoegsels en voorvoegselwoorden	✗ beeldspraak (overdrijven)	✗ gevoelswaarde van woorden	12 uitdrukkingen (over slapen)	✗ taalgrapjes	12 figurlijke betekenis in combinatie met beeld

In de leerlijn staat het eerste moment van aanbieden. Alle aangeboden onderdelen worden elke dag herhaald. | 1) De nummers tussen haakjes geven het nummer op de categoriekaart aan. | ✗ Deze doelen zijn niet opgenomen in het referentiekader, maar wel in Staal.

	BLOK 1	BLOK 2	BLOK 3	BLOK 4	BLOK 5	BLOK 6	BLOK 7	BLOK 8
WEEK 1	In deze week worden de doelen van groep 4 herhaald.	In deze week worden de doelen van groep 4 herhaald.	In deze week worden de doelen van groep 4 herhaald.	24 komma-s-woord (14)	15 centwoord (19)		14 colawoord (18)	12 net als voorvoegsel (m6, n6, t6)
WEEK 2	In deze week worden de doelen van groep 4 herhaald.	In deze week worden de doelen van groep 4 herhaald.	In deze week worden de doelen van groep 4 herhaald.	17 verkleinwoord met -tje (11)	23 komma-s-meervoud (16)	één woord met vier categorieën	14 achtervoegsel uitbreiden (12)	15 tropisch-woord (19)
WEEK 3	In deze week worden de doelen van groep 4 herhaald.	In deze week worden de doelen van groep 4 herhaald.	14 kiloword (13)	13 er-plaat uitbreiden		14 luidwoord van het versje uitbreiden (8)	24 grondwoord + te/se	12 woord van het gids-rijje

WERKWOORDEN

	BLOK 1	BLOK 2	BLOK 3	BLOK 4	BLOK 5	BLOK 6	BLOK 7	BLOK 8
WEEK 1							14 voltooide tijd herkennen	
WEEK 2								
WEEK 3				14 tegenwoordige tijd herkennen	15 verleden tijd van klankveranderend werkwoord			
				15 verleden tijd herkennen	24 verleden tijd van klankveranderend werkwoord met >-v, >-z			

GRAMMATIC

	BLOK 1	BLOK 2	BLOK 3	BLOK 4	BLOK 5	BLOK 6	BLOK 7	BLOK 8
WOORDSOORTEN	In deze week worden de doelen van groep 4 herhaald.	In deze week worden de doelen van groep 4 herhaald.	14 bijvoeglijk naamwoord			24 hulpwerkwoord		24 voorzetsel
ZINSDLEN				14 persoonsvorm (vraagproef)		15 voltooid deelwoord		
LEESTEKENS	In deze week worden de doelen van groep 4 herhaald.	24 hoofdletter aardrijkskundige namen					24 dubbele punt	14 aanhalingstekens
							15 uitroeptekens	

In de leerlijn staat het eerste moment van aanbieden. Alle aangeboden onderdelen worden elke dag herhaald. | 11 De nummers tussen haakjes geven het nummer op de categoriekaart aan. | 24 Deze doelen zijn niet opgenomen in het referentiekader, maar wel in Staal.

MONDELINGE TAAVAARDIGHEID

	THEMA ZIEKENHUIS	THEMA NACHT	THEMA ESKIMO'S	THEMA DIERENTUIN	THEMA NOODWEER	THEMA DRAAIEN	THEMA GELD	THEMA GHEMEN
WEEK 1	1724 aanwijzingen geven	1724 naar geluiden luisteren	1723 beschrijven	1724 dier beschrijven	1724 argumenteren	1724 woorden die een volgorde aangeven gebruiken	1724 naar inleiding, kern en slot luisteren	1724 persoon beschrijven
WEEK 2	1724 gedachten uitwisselen	1724 gedachten uitwisselen	1724 gedachten uitwisselen	1724 gedachten uitwisselen	1724 gedachten uitwisselen	1724 gedachten uitwisselen	1724 gedachten uitwisselen	1724 gedachten uitwisselen
WEEK 3		1724 gedicht voordragen	1724 een antwoord op een vraag presenteren	1724 mening verkondigen	1724 weerdaag presenteren			
		memoriseren, hardop spreken, duidelijk praten, praten op een manier die past bij het gedicht	memoriseren met behulp van onderstreepte kernwoorden, duidelijk spreken en publiek aankijken.	lichaamstaal gebruiken, krachtig presenteren, duidelijk spreken	spekbriefje maken en gebruiken			

Presentatietechniek met aandacht voor:

SCHRIJVEN

	THEMA ZIEKENHUIS	THEMA NACHT	THEMA ESKIMO'S	THEMA DIERENTUIN	THEMA NOODWEER	THEMA DRAAIEN	THEMA GELD	THEMA GHEMEN
WEEK 1	14 dagverslag schrijven	14 eind van een verhaal schrijven	14 beschrijving geven	24 dier aanrijzen	24 steekwoorden gebruiken	14 voorwerp beschrijven	14 test invullen	1724 reactie schrijven
WEEK 2	14 informatief antwoord schrijven	14 begin van een verhaal schrijven	14 open vragen stellen	1724 reactie schrijven	14 het weer beschrijven	14 naam bedenken voor een uitvinding	14 voorwerp beschrijven	14 beschrijving van een dub geven
WEEK 3	1724 vragen en antwoorden schrijven	14 gedicht schrijven	14 antwoord op open vraagformuleren	24 mening verwoorden	14 het weer bondig beschrijven	1724 gebruiksaanwijzing van een uitvinding schrijven	14 weettekst schrijven	14 uitnodiging schrijven
	publicatietechniek met aandacht voor:		uitgebreide en duidelijke antwoorden	argumenten	gebruik van bronnen, bondig formuleren	samenhang van tekst en beeld	opmaak, feite en fictie	topische vragen

TAAAL VERKENNEN

	THEMA ZIEKENHUIS	THEMA NACHT	THEMA ESKIMO'S	THEMA DIERENTUIN	THEMA NOODWEER	THEMA DRAAIEN	THEMA GELD	THEMA GHEMEN
WEEK 1	1724 vaktaal	24 gevoelswoorden	14 vreemde taal	24 informatieborden	24 trappen van vergelijking en samenstellingen	14 uitdrukkingen (over draaien)	14 reclameteksten	24 geheimschrift
WEEK 2	24 dou van moppen en cartoons	24 eind-, midden- en beginrijm	24 gesloten vragen	24 diertaal	1724 argon rondom het weer	24 ontstaan van nieuwe woorden	14 uitdrukkingen (over geld)	14 taalconventies bij uitnodigingen

In de leerlijn staat het eerste moment van aanbieden. Alle aangeboden onderdelen worden elke dag herhaald. | 11 De nummers tussen haakjes geven het nummer op de categoriekaart aan. | 24 Deze doelen zijn niet opgenomen in het referentiekader, maar wel in Staal.

	BLOK 1	BLOK 2	BLOK 3	BLOK 4	BLOK 5	BLOK 6	BLOK 7	BLOK 8
WEEK 1	In deze week worden de doelen van groep 4 en 5 herhaald.	In deze week worden de doelen van groep 4 en 5 herhaald.	14 taxiwoord (20)	14 theewoord (22)	24 verkleinwoord met -aaije, -ooije, -uije (11)	14 kilowoord leel/aal (13)	14 klankgroepenwoord uel/eaal (16)	14 lollywoord (27)
WEEK 2	In deze week worden de doelen van groep 4 en 5 herhaald.	In deze week worden de doelen van groep 4 en 5 herhaald.	14 chefwoord (21)	14 cafeewoord (23)	14 cadeauwoord (24)	14 routewoord (25)	14 garagewoord (26)	14 tremawoord (28)
WEEK 3	In deze week worden de doelen van groep 4 en 5 herhaald.	14 langermaakwoord met held-heit (6)			24 klankgroepenwoord, stoffelijk bijvoeglijk naamwoord (10)			22 komma-s-meervoud uitbreiden (16)
		In deze week worden de doelen van groep 4 en 5 herhaald.					14 kilowoord (station) (13)	22 komma-s bij bezit (16)

WERKWOORDEN

	BLOK 1	BLOK 2	BLOK 3	BLOK 4	BLOK 5	BLOK 6	BLOK 7	BLOK 8
WEEK 1								
WEEK 2								
WEEK 3		In deze week worden de doelen van groep 5 herhaald.	14 tegenwoordige tijd van stam (stam+t)	24 tegenwoordige tijd van stam met be-ge-ver (stam+t)	24 tegenwoordige tijd van stam met be-ge-ver en d/t (homofoon met voltooid deelwoord)	1724 herhalen stam+t		

GRAMMATIC

	BLOK 1	BLOK 2	BLOK 3	BLOK 4	BLOK 5	BLOK 6	BLOK 7	BLOK 8
WOORDSOORTEN	In deze week worden de doelen van groep 4 en 5 herhaald.	In deze week worden de doelen van groep 4 en 5 herhaald.	24 bijvoeglijk naamwoord met aardrijkskundige namen	14 voegwoord	14 stoffelijk bijvoeglijk naamwoord		24 telwoord	24 rangtelwoord
ZINSDLEN		In deze week worden de doelen van groep 4 en 5 herhaald.			24 persoonsvorm (tijdproef)			
LEESTEKENS	In deze week worden de doelen van groep 4 en 5 herhaald.			24 komma			24 komma uitbreiding	

In de leerlijn staat het eerste moment van aanbieden. Alle aangeboden onderdelen worden elke dag herhaald. | 11 De nummers tussen haakjes geven het nummer op de categoriekaart aan. | 24 Deze doelen zijn niet opgenomen in het referentiekader, maar wel in Staal.

MONDELINGE TAAVAARDIGHEID

	THEMA AMSTERDAM	THEMA PRONKSTUKKEN	THEMA ZEEBEEN	THEMA ONDERGRONDS	THEMA SPORT	THEMA SPJISVERTERING	THEMA PLANKENKOORTS	THEMA JUNGLE
WEEK 1	1424 naar verhalen over Amsterdam luisteren	11724 overleggen	11724 naar een lied luisteren	11724 informatie inwinnen	11724 naar sportverslagen luisteren	11724 overleggen	11724 met argumenten je mening geven	11724 standpunt verwoorden
WEEK 2	11724 gedachten uitwisselen	11724 gedachten uitwisselen	11724 gedachten uitwisselen	11724 gedachten uitwisselen	11724 gedachten uitwisselen	11724 gedachten uitwisselen	11724 gedachten uitwisselen	11724 gedachten uitwisselen
WEEK 3	11724 begin en slot van een verhaal presenteren	11724 publicatie presenteren	11724 zeemanslied presenteren		11724 sportverslag presenteren	11724 proefje demonstrenen		11724 verhaal voorlezen
presentatietechniek met aandacht voor:	gestructureerd voorbereiden (met spekbrieftje en mentale film)	wagen beantwoorden	memoriseren, passende gebaren gebruiken		levendig vertellen met gepaste intonatie	uitleggen wat er gebeurt, goed laten zien, duidelijk praten en publek aankijken		duidelijk spreken, leestekens gebruiken, levendig praten, publek aankijken

SCHRIJVEN

	THEMA AMSTERDAM	THEMA PRONKSTUKKEN	THEMA ZEEBEEN	THEMA ONDERGRONDS	THEMA SPORT	THEMA SPJISVERTERING	THEMA PLANKENKOORTS	THEMA JUNGLE
WEEK 1	14 slot van) een verhaal schrijven	14 voorwerp beschrijven	14 belevenis beschrijven	11724 samenvatting schrijven	14 sport beschrijven	14 tips schrijven	14 voorstelling beschrijven	14 foto beschrijven
WEEK 2	14 spannende begin van) een verhaal schrijven	14 informatieve telet schrijven	14 kaartje schrijven	14 onderzoeksvragen formuleren	14 sportverslag schrijven	14 recept schrijven	14 aankondiging schrijven	24 aantekingen en schrijfpun maken
WEEK 3	14 begin en slot van) een verhaal schrijven	14 beschrijving maken en opmaken	14 zeemanslied schrijven	24 informatie inwinnen, ordenen en publiceren	11724 sportverslag schrijven	11724 proefje beschrijven en beoordalen	11724 recensie schrijven	14 verhaal schrijven
publicatietechniek met aandacht voor:	inlezen in een tekst	titelpagina en inhoudsopgave		titel en tussenkopjes	vraagwoorden	steekwoorden	koppen en opmaak	

TAAAL VERKENNEN

	THEMA AMSTERDAM	THEMA PRONKSTUKKEN	THEMA ZEEBEEN	THEMA ONDERGRONDS	THEMA SPORT	THEMA SPJISVERTERING	THEMA PLANKENKOORTS	THEMA JUNGLE
WEEK 1	14 Amsterdams dialect	24 ordenen van verzamelingen	24 rijm en rijnschema	11724 teksten beoordelen op geschiktheid	14 letterlijk en figuurlijk taalgebruik	11724 passend taalgebruik	24 gevoelswaarde van woorden	24 non-verbale communicatie
WEEK 2	24 stijlfiguren voor spanningopbouw in verhaal	14 titels en bijschiften	24 couplet en refrain	11724 opmaak en geschiktheid	14 mening en feit	24 ordening van woorden	14 waardeoordeel in recensies	24 bedenken van nieuwe woorden

In de leerlijn staat het eerste moment van aanbieden. Alle aangeboden onderdelen worden elke dag herhaald. | 11 De nummers tussen haakjes geven het nummer op de categoriekaart aan. | 24 Deze doelen zijn niet opgenomen in het referentiekader, maar wel in Staal.

	BLOK 1	BLOK 2	BLOK 3	BLOK 4	BLOK 5	BLOK 6	BLOK 7	BLOK 8
WEEK 1	In deze week worden de doelen van groep 4, 5 en 6 herhaald.	17 een luchtwoord van het versje uitbreiden (a)	14 militairwoord (zp)	27 remawoord uitbreiden (ab)	38 koppeteken (ao)	16 trottoirwoord (an)	24 rema meervoud (a3)	15 Latijns voorvoegsel (a4)
WEEK 2	In deze week worden de doelen van groep 4, 5 en 6 herhaald.	17 langermaakwoord uitbreiden (a)	15 leenwoorden					
WEEK 3	In deze week worden de doelen van groep 4, 5 en 6 herhaald.						27 tussen-e (a2)	

WERKWOORDEN

	BLOK 1	BLOK 2	BLOK 3	BLOK 4	BLOK 5	BLOK 6	BLOK 7	BLOK 8
WEEK 1	In deze week worden de doelen van groep 5 en 6 herhaald.							
WEEK 2				25 verleden tijd van klankvast werkwoord met d	25 voltooidse tijd van klankvast werkwoord met z		25 laatste werkwoorden (vmdt je moeder)	35 laatste werkwoorden (voltooid deelwoord zonder be-ge-ver)
WEEK 3		In deze week worden de doelen van groep 5 en 6 herhaald.	24 verleden tijd van klankvast werkwoord met t	24 verleden tijd van klankvast werkwoord met be-ge-ver	25 voltooidse tijd van klankvast werkwoord met v	24 voltooidse tijd van klankvast werkwoord met x	14 gebiedende wijs	

GRAMMATIC

	BLOK 1	BLOK 2	BLOK 3	BLOK 4	BLOK 5	BLOK 6	BLOK 7	BLOK 8
WOORDSOORTEN	In deze week worden de doelen van groep 4, 5 en 6 herhaald.		In deze week worden de doelen van groep 4, 5 en 6 herhaald.	In deze week worden de doelen van groep 4, 5 en 6 herhaald.			24 bezittelijk voornaamwoord	
ZINSDLEN		In deze week worden de doelen van groep 4, 5 en 6 herhaald.		14 lijdend voorwerp	14 werkwoordelijk gezegde			
LEESTEKENS	In deze week worden de doelen van groep 4, 5 en 6 herhaald.		34 komma uitbreiding					

In de leeflijn staat het eerste moment van aanbieden. Alle aangeboden onderdelen worden elke dag herhaald. | 1 De nummers tussen haakjes geven het nummer op de categoriekaart aan. | 2 Deze doelen zijn niet opgenomen in het referentiekader, maar wel in Staal.

MONDELINGE TAAVAARDICHEID

	THEMA STRIPS	THEMA FAMILIE	THEMA LICHT	THEMA FIETS	THEMA NEDERLAND	THEMA HELDEN	THEMA BUTENISSIG	THEMA GEUK
WEEK 1	172a een dialoog bedenken	172e een familie beschrijven	172e verschijnsel verklaren	172a een gebeurtenis beschrijven	172e onderhandelen	172e standpunt verwoorden en ondersteunen met argumenten	172a aantekeningen maken tijdens het luisteren	172e gelukwensen
WEEK 2	172a gedachten uitwisselen	172e gedachten uitwisselen	172e gedachten uitwisselen	172a gedachten uitwisselen	172e gedachten uitwisselen	172e gedachten uitwisselen	172a gedachten uitwisselen	172e gedachten uitwisselen
WEEK 3		172e familieverhaal voorlezen			172e les over Nederland geven	172e ode presenteren	172a mini-spreekbeurt houden	
Presentatietechniek met aandacht voor:		verstaanbaar voorlezen, intonatie gebruiken, herstellen van verspreking			gestructureerd vertellen, boeiend vertellen met behulp van vragen en voorwerpen	voor de camera presenteren, gebaren en gezichtsuitdrukkingen gebruiken	structureren, aandacht trekken met opmerkingen, attributen laten zien, mentaal draalboek maken	

SCHRIJVEN

	THEMA STRIPS	THEMA FAMILIE	THEMA LICHT	THEMA FIETS	THEMA NEDERLAND	THEMA HELDEN	THEMA BUTENISSIG	THEMA GEUK
WEEK 1	15 dialoog schrijven	15 familieraadje beschrijven	24 van een proef verslag doen	14 bijschrift schrijven	25 beeldend schrijven	24 een heldhaftig persoon beschrijven	24 een tekst schrijven a.d.h.v. aantekeningen	15 een gelukwens schrijven
WEEK 2	15 afschrijven van een strip	24 verhaal schrijven met foto's en bijschriften	24 informatie in een schema ordenen	15 leed schrijven	24 schrijplan maken	24 schrijplan voor een voordracht maken	15 samenvatting maken	15 vrij gedicht schrijven
WEEK 3	172a scenario en stripverhaal maken	172e familieverhaal schrijven	24 muurkrant maken	172a krantenartikel maken	25 les over Nederland schrijven	24 ode schrijven	172a mini-werkstuk schrijven	15 gedicht over geluk maken
publicatietechniek met aandacht voor:	hoofdfiguur bijfiguur	emoties		feiten en meningen, omgangsving, kop en streamer	kop	motivering	inleiding kern slot	titel, tekstverzorging

TAAAL VERKENNEN

	THEMA STRIPS	THEMA FAMILIE	THEMA LICHT	THEMA FIETS	THEMA NEDERLAND	THEMA HELDEN	THEMA BUTENISSIG	THEMA GEUK
WEEK 1	24 kenmerken van stripverhalen	17 spreekwoorden en gezegden	15 spreekwoorden en gezegden	24 functie van beeld	15 dialecten in Nederland	24 trappen van vergelijking	24 afkortingen	14 spreekwoorden en gezegden
WEEK 2	24 humor: woordspeling, overdrijving, ironie	24 herkomst van familienaamen	24 communiceren met licht	15 alinea	24 invloed van Nederlands op andere talen	24 ode	24 schema's	24 vaste en vrije dichtvormen

In de leeflijn staat het eerste moment van aanbieden. Alle aangeboden onderdelen worden elke dag herhaald. | 1 De nummers tussen haakjes geven het nummer op de categoriekaart aan. | 2 Deze doelen zijn niet opgenomen in het referentiekader, maar wel in Staal.

	BLOK 1	BLOK 2	BLOK 3	BLOK 4	BLOK 5	BLOK 6	BLOK 7	BLOK 8
WEEK 1	In deze week worden de doelen van groep 4, 5, 6 en 7 herhaald.	In deze week worden de doelen van groep 4, 5, 6 en 7 herhaald.	In deze week worden de doelen van groep 4, 5, 6 en 7 herhaald.	☒ woord met onbekentoonrd meervoud (monniken)	☒ leenwoorden uitbreiding			
WEEK 2	In deze week worden de doelen van groep 4, 5, 6 en 7 herhaald.	In deze week worden de doelen van groep 4, 5, 6 en 7 herhaald.						
WEEK 3								

WERKWOORDEN

	BLOK 1	BLOK 2	BLOK 3	BLOK 4	BLOK 5	BLOK 6	BLOK 7	BLOK 8
WEEK 1	In deze week worden de doelen van groep 5, 6 en 7 herhaald.							
WEEK 2		In deze week worden de doelen van groep 5, 6 en 7 herhaald.		☒ 1e, 2e, 3e persoon enkelvoud				
WEEK 3	In deze week worden de doelen van groep 5, 6 en 7 herhaald.	In deze week worden de doelen van groep 5, 6 en 7 herhaald.	☒ lastige werkwoorden (voornogseel niet vooraan: afgelopen)	☒ 1e, 2e, 3e persoon meervoud				

GRAMMATIC

	BLOK 1	BLOK 2	BLOK 3	BLOK 4	BLOK 5	BLOK 6	BLOK 7	BLOK 8
WOORDSOORTEN	In deze week worden de doelen van groep 4, 5, 6 en 7 herhaald.	In deze week worden de doelen van groep 4, 5, 6 en 7 herhaald.						
ZINSDLEN		In deze week worden de doelen van groep 4, 5, 6 en 7 herhaald.	☒ bepaling van plaats	☒ bepaling van tijd	☒ meewerkend voorwerp			
LEESTEKENS	In deze week worden de doelen van groep 4, 5, 6 en 7 herhaald.							

In de leeflijn staat het eerste moment van aanbieden. Alle aangeboden onderdelen worden elke dag herhaald. | ☒ De nummers tussen haakjes geven het nummer op de categoriekaart aan. | ☒ Deze doelen zijn niet opgenomen in het referentiekader, maar wel in Staal.

MONDELINGE TAAVAARDICHEID

	THEMA CHINA	THEMA TELEVISIE	THEMA RUIMTE	THEMA MYSTERIES	THEMA BUURT	THEMA PORTRT	THEMA RAP	THEMA TOEKOMST
WEEK 1	☒ Chinese gewoontes en gebruiken beschrijven en vergelijken	☒ voor verschillende doelgroepen spreken	☒ werking van een apparaat uitleggen	☒ verhaal bij een mysterieuze situatie bedenken	☒ argumenten voor en tegen een situatie bedenken	☒ naar een beschrijving van personen luisteren	☒ naar de kermerken van rap luisteren	☒ voorwerpen of apparaten met elkaar vergelijken
WEEK 2	☒ gedachten uitwisselen	☒ gedachten uitwisselen	☒ gedachten uitwisselen	☒ gedachten uitwisselen	☒ gedachten uitwisselen	☒ gedachten uitwisselen	☒ gedachten uitwisselen	☒ gedachten uitwisselen
WEEK 3	☒ verkooppraatje houden	☒ nieuwsbericht presenteren	☒ beeldend verslag doen van een lancering	☒ mysterieus verhaal presenteren	☒ betoog houden	☒ interview houden	☒ rappen	☒ flaptekst voorlezen
presentatietechniek met aandacht voor:	smenvatten en enthousiasmeren	memoriseren, in de camera kijken, neutraal presenteren, maar niet monotoon	variëren in stengebruik	variëren in tempo, volume en toonhoogte	overtuigen met argumenten, passende non- verbale communicatie	antwoorden noteren	goed vertaandbaar en vloeiend rappen, publiek aankijken, passende gebaren gebruiken	op een spannende manier voorlezen

SCHRIJVEN

	THEMA CHINA	THEMA TELEVISIE	THEMA RUIMTE	THEMA MYSTERIES	THEMA BUURT	THEMA PORTRT	THEMA RAP	THEMA TOEKOMST
WEEK 1	☒ ussenkop bij een tekst schrijven	☒ telst voor een andere doelgroep herschrijven	☒ informatieve tekst schrijven	☒ beeldspraak in verhalen gebruiken	☒ eus schrijven	☒ eigen profiel schrijven	☒ beeldspraak gebruiken	☒ keuze orderbouwen met argumenten
WEEK 2	☒ mindmap maken	☒ programme-aankondiging schrijven	☒ handleiding schrijven	☒ schrijfplan maken	☒ discussie voeren op een internetforum	☒ open vragen opstellen voor een interview	☒ verschillende soorten rijm gebruiken	☒ schrijfplan maken
WEEK 3	☒ teksten voor een reisfolder schrijven	☒ nieuwsbericht schrijven	☒ gebruiksaanwijzing schrijven voor het lanceren van een waterkrakket	☒ mysterieus verhaal schrijven	☒ formele brief schrijven	☒ verslag van een interview schrijven	☒ rap schrijven op een baat (in een formaat)	☒ schooldag in de toekomst beschrijven
publicatietechniek met aandacht voor:	positieve bewoordingen	schrijven voor deelgroep: kinderen en passend taalgebruik	gebedende wijs	hoofdpensoon, karakter, plek, plot en ontknoping	feiten en argumenten	steekwoorden, kop en citaat		flaptekst, titels

TAAI VERKENNEN

	THEMA CHINA	THEMA TELEVISIE	THEMA RUIMTE	THEMA MYSTERIES	THEMA BUURT	THEMA PORTRT	THEMA RAP	THEMA TOEKOMST
WEEK 1	☒ taalssystemen (Nederlands vs. Chinees)	☒ invloed van televisie op taal	☒ vaktaal	☒ beeldspraak (vergelijkingen, iets behandelende alsof het leeft)	☒ spreekwoorden en gezegden (over het huis)	☒ lichaamstaal	☒ straattaal	☒ kenmerken van sciencefiction-teksten
WEEK 2	☒ spraken	☒ vasthouden van aandacht van het publiek	☒ gebruiksaanwijzingen en universele symbolen	☒ directe rede	☒ kenmerken van een formele brief	☒ doorvragen	☒ dichterlijke vrijheid in raps	☒ (Engelse) leenwoorden

In de leeflijn staat het eerste moment van aanbieden. Alle aangeboden onderdelen worden elke dag herhaald. | ☒ De nummers tussen haakjes geven het nummer op de categoriekaart aan. | ☒ Deze doelen zijn niet opgenomen in het referentiekader, maar wel in Staal.

Wat vindt Malmberg van de referentieniveaus?

Het idee van niveauverhoging en een betere aansluiting op het voortgezet onderwijs ondersteunt Malmberg van harte. Het is fijn dat met de referentieniveaus voor taal nu duidelijk is omschreven wat de kinderen aan het eind van het basisonderwijs moeten beheersen. Daar kan dan met de methode naar toe gewerkt worden. En zo kan elk kind werken aan zijn eigen niveau, ook de kinderen die langzamer of sneller leren. Voor elk kind zijn de doelen helder.

Deze filosofie past bij de werkwijze van Malmberg. Al onze methodes zijn zo opgebouwd dat elk individueel kind met een zo hoog mogelijk niveau naar het vervolgonderwijs kan.

Meer weten over de referentieniveaus?

De algemene doelen uit het Referentiekader Taal en Rekenen zijn door het SLO in verschillende publicaties nog extra gespecificeerd:

- Kijkwijzers, Beter zicht op het referentiekader taal – SLO, Enschede
- Leerstoflijnen schrijven beschreven – SLO, Enschede, 2010
- Leerstoflijnen begrippenlijst en taalverzorging beschreven – SLO, Enschede 2011

Deze publicaties zijn de leidraad geweest bij het normeren van de verschillende *Staal*-doelen.

Wilt u meer weten over de referentieniveaus?

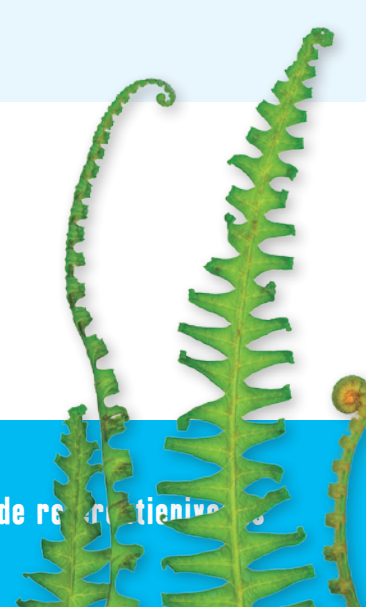
Kijk op www.taalenrekenen.nl. Op deze website van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap vindt u informatie over de referentieniveaus en de uitwerking daarvan, en links naar bovengenoemde brochures.

Wilt u meer weten over Staal?

Onze methodespecialisten beantwoorden vragen graag via 073-6288722 of voorlichting.bao@malmberg.nl. Zij hebben ruime ervaring in het onderwijs.

Uitgeverij Malmberg

Magistratenlaan 138
5223 MB 's-Hertogenbosch

Het beste halen uit ieder kind

Twee eindniveau's voor basisonderwijs

Referentieniveaus zichtbaar verwerkt